

**A KATOLIKUS LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLAT RENDÉSZETI ASPEKTUSÁNAK
KUTATÁSA II.****RESEARCH ON ASPECTS OF CATHOLIC PASTORAL CARE IN THE POLICE FORCE II.**

Jelen tanulmány a rendőrségi lelkipásztori szolgálat módszertani szerkezetének megrajzolásához nyújt segítséget, amely szerkezeti rendszer lényeges elemét képezi a rendőrség teljes személyi állományát érintő kérdőíves kutatás bemutatása és elemzése. A rendőrség személyi állománya a szolgálati feladatok végrehajtása során fokozott lelki és erkölcsi megterheléssel járó problémákkal szembesül. Ezeknek a problémáknak a megélése, kezelése és feldolgozása nem kellőképpen biztosított a rendőri állomány számára. A kutatás eredményeinek felhasználásával létrehozható a rendőrségi lelkipásztori szolgálat, amely szakmai célkitűzése a rendőrök segítése a megélt szolgálati, vagy magánéleti lelki és erkölcsi problémák kezelése terén.

This study assists the creation of a structural model of the catholic pastoral care for the Hungarian Police. Such structural model is an essential aspect of the presentation and analysis of survey research involving the entire police staff. In the implementation of their service tasks the police personnel faces problems imposing increased emotional and moral strain. No sufficient guidance is provided in the police force on how these problems should be passed through, handled and processed. Using the results of the research, the catholic pastoral care can be set up in the police, with the professional goal to assist policemen towards handling emotional and moral issues experienced during their service or in personal life. The outlined security model, which is the subject of the research, promotes the strengthening of social integration and acceptance of law enforcement through the creation of a preventive, therapeutic competency-based discipline on the basis of the outlined model of alternative help.

2. JAVASLATOK, MEGOLDÁSI KONCEPCIÓK

A javaslataimat és a megoldási koncepciókat három fogalom meghatározás és szemléleti mód köré csoportosítottam. Az első részben az egyház, kiemelten a katolikus egyház szemléletében, másodsorban a rendőrség, és harmadsorban az állami irányítás és a kormányzat aspektusából vizsgáltam a kutatásban felvázolt hipotéziseket.

A katolikus egyház szerepe megkerülhetetlen a vallás területén, Magyarországon. A legtöbb hívővel rendelkező egyház, így komoly érdekérvényesítő szerepe van Magyarország vallási identitásának alakításában. A katolikus egyház kezdeményező szerepe a magyar társadalom életében vitathatatlan, hiszen 1994. április 18-i hatállyal az Apostoli Szent-szék és a Magyar Köztársaság közötti megállapodás értelmében felállították a Magyar Katonai Ordináriátust. A szervezet látta és látja el a katonák lelkipásztori ellátását. Ez a lelkipásztori ellátás elsősorban a katonai nemzetközi missziók során kap jelentősebb figyelmet, hiszen a katonák ekkor kerülnek távol hazájuktól és családjuktól, és ekkor nehezedik nyomás a békefenntartási tevékenység végrehajtásából adódóan. Tehát látjuk, hogy a katolikus egyház kezdeményező szerepe jelentős, azonban azt is látni kell, hogy a katonai ordináriátus kizárólag a katonák lelkipásztori ellátásával foglalkozik. Nem szabad elmenni azon tény mellett, hogy a határőrség 2007. december 31-i integrációját megelőzően szintén a Katonai Ordináriátus fennhatósága alá tartozott, mivel a határőrség kettős jogállású fegyveres szervként, védelmi helyzetben a haza katonai védelmét látta el. A határőrség és rendőrség integrációját követően a volt határőrök lelkipász-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

SZABÓ Csaba

Budapest, 2014.
7. évfolyam 2. szám

tori ellátása megszűnt. Európai és Európán túli példákból jól látható, hogy a lelkipásztori ellátás nem csak a katonák privilégiuma. Ha figyelmesen megnézzük a klasszikus értelemben vett katonaság és rendőrség viszonyrendszerét, akkor láthatjuk, hogy a rendőr a mindennapi szolgálat ellátása során mértékekkel több veszélyes szituációba kerülhet, mint a katona. A katona elsősorban a missziós békefenntartó tevékenységek ellátása során kerül veszélyes helyzetbe, ilyenkor beszélhetünk a stressz okozta problémák kialakulásáról. Azonban fontos kihangsúlyozni, hogy a lelkipásztori intézmény motivációja nem a veszélyes helyzet, hanem a sajátos lelkipásztori szükség. Ha megnézzük a katonaság missziós tevékenységét, láthatjuk, hogy a katona bizonyos időszakokat (félév, egy év) tölt missziós területeken, majd egy relatív nyugalmi időszakban látja el továbbra is szolgálati feladatait. Természetesen a rendőrségnek sem minden tagját érik stresszorok a mindennapi szolgálati feladatok ellátása során, azonban alapesetben a rendőr bármikor kerülhet olyan helyzetbe, amikor rendőri mivoltát felfedve intézkednie kell, intézkedési kötelezettségéből kifolyólag.

A katolikus egyháznak továbbra is élni kell kezdeményező szerepével, nemzetközi (kétoldalú) megállapodások, vagy nemzeti (egyházon belüli, és/vagy állami szintű) szerződések kidolgozása és megkötése terén, mivel csak így biztosítható, hogy a magyar rendőrök is lelkipásztori ellátásban részesüljenek. Mindezen törekvésre nagyfokú árnyékot vethet az egyre erőteljesebben fellépő paphiány, azonban számos megoldási struktúra felvázolása biztosíthatja a probléma megoldását. Ki kell terjeszteni a már említett állandó diakónusi szolgálatot, amely szolgálati forma megoldásként mutatkozik a paphiány problémakörének kezelésére.

A katolikus egyház hatályos jogi szabályozása szerint két fajta diakonátus van. (Lumne gentium 28, adgentes 16.) Az egyik a papság előtti átmeneti diakonátus. Ezt a papszentelés előtt legalább 6 hónapig töltik be a jelöltek. A másik az állandó diakonátus, amely a II. Vatikáni zsinat újítása volt. (1963-1967) Lehetőség van, hogy az arra alkalmas férfiakat válasszanak ki erre a szolgálatra. Az alkalmasság követelményrendszerét az Egyházi Törvénykönyv foglalja össze (236 kánon). Pontosabb követelményrendszert a helyi püspöki konferencia határozza meg. Az állandó diakonátust lehet 25 éves korban vállalni abban az esetben, ha az illető nem házasodik meg, és a papokhoz hasonlóan cölebsz életformát él. 35 éves korban lehet a diakonátusnak a női formáját felvenni. Ez esetben azonban az egyház megköveteli a jelölt rendezett családi körülményét, valamint a feleség hozzájárulását, hogy az állandó diakónus jelölt az egyházi szolgálatot végezze. Ami a rendezett családi életet illeti, ez egybe vág azzal a törekvéssel, ami a rendőrségen belül is elvárás a hivatásos állománnyal szemben.¹ Ennek a formának az is előnye, hogy olyan emberek teljesítenek lelkipásztori szolgálatot, aki maguk is családos emberként élnek. Képzésüket szintén a püspöki konferencia határozza meg (236 kánon 2. pont). Egyes országokban erre vonatkozóan a püspöki konferenciának átfogó szabályozása van érvényben. Olaszországban 1993-ban adták ki azt a dokumentumot, amelyet módosítva az 1985-ben kiadott szabályozás 5. fejezetében határozza meg az állandó diakónusok feladatkörét és képzését. A rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásának esetében figyelembe kell venni a képzés során, hogy ezek az emberek szolgálatukat speciális közegben fogják teljesíteni. Ezért a püspöki konferencia által meghatározott általános szabályokat ki kell egészíteni a rendészetre vonatkozó specifikumokkal. Ez egyébként a lelkészekre is igaz. Elképzelhetetlen, hogy úgy teljesítsenek lelkipásztori szolgálatot, hogy a teológiai ismeretek mellett ne rendelkezzenek legalább a rendőrtiszti beosztásokhoz szükséges rendészeti ismeretekkel (rendőrszervező átképző). Szintén az egyház szabályozása szerint állandó diakónusi szolgálatért díjazásban csak akkor részesíthető a személy, ha ideje jelentős részében az egyház szolgálatában áll. Az inkardináció általános szabálya szerint az inkardinált entitás eltartási kötelezettséggel rendelkezik minden inkardinált tekintetében, ebbe beletartoznak az állandó diakónusok is. Ez azonban csak akkor valósul meg, ha a diakónusnak nincs civil munkája, amiből meg tud élni. Pl.: az az orvos, aki egyben állandó diakónus is, saját és családja megélhetését orvosi munkájából biztosítja. A rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásában résztvevő diakónus díjazása speciális. A munkahelyi feltételeket és a juttatást a

¹ A rendőri hivatás etikai kódexe. 12. A szolgálaton kívüli magatartásról. (In: <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe> letöltés ideje: 2013.08.24.)

magyar állam biztosítja, de azt sem szabad elfelejteni, hogy amennyiben a magyar állam nem tudna eleget tenni vállalt ez irányú kötelezettségének az egyházi törvények szerint, ez esetben is biztosítani kell az állandó diakónus megélhetését, méghozzá az inkardináló egyházi szervezetnek. Nagy kérdés persze, hogy a létrejövő új egyházi szervezet egyáltalán rendelkezne-e inkardinációs joggal.

A rendőrség szerepvállalása a lelkipásztori szolgálat kiterjesztésében elsődlegesen a rendőrök hozzáállásában határozható meg. Jelen kutatás értékeléséből következtethető, hogy a rendőrök bizalmatlanul és idegenkedve fogadták a lelkipásztori szolgálatról szóló kérdőíves kutatást. Jól látható, hogy a rendőri gondolkodásban még nem található meg eme fogalmi meghatározás. A visszaküldött kérdőívek mennyiségéből is jól látható, hogy a rendőri szolgálatból eredő lelki problémák meghatározása, felszínre kerülése és kezelése elidegenedést eredményezhet.

A lelki és erkölcsi problémák nem megfelelő kezelése az egyéni tényezők figyelembevételével egyet jelent a gyengeség fogalmával.

Azonban eme rossz beidegződésből eredő gondolkodásmód eredményezheti az öngyilkosságot, az agresszív magatartást, a korrupció eszméjének elfogadását, az erkölcsi értékek eltörülését, valamint a társadalmi hatások megfelelő kezelését. *Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a lelkipásztori szolgálat intézménye által nyújtott szolgáltatások igénybevétele egy lehetőség, egy olyan lehetőség, amely megoldási struktúrát kínál a megoldhatatlannak tűnő rendőrségi élethelyzetek kezelésére.* Nem szabad figyelmen kívül hagyni a pszichológia tudományterületének töretlen és elidegeníthetetlen sikereit a lelki és erkölcsi problémák kezelése terén. Ahogy a pszichológia tudományterülete jelen van már a rendőrök felvételi eljárásától kezdve a szolgálati nyugdíjas kor eléréséig, úgy a lelkipásztori szolgálat intézménynek is lehetőséget kell biztosítani, hogy részt vegyen a rendőrök mindennapi életében, örömeiben és problémáiban egyaránt. Ezáltal rendőrök generációinak életében tölthet be fontos szerepet a lelkipásztori szolgálat, hiszen már a testületbe lépést megelőzően tisztában vannak a lelkipásztori szolgálat feladatrendszerével és működésével.

Fontos kiemelni az állam szerepét a lelkipásztori szolgálat innovációs szerepvállalásában. Mint korábban láthattuk az Apostoli Szentzsék és a magyar állam között létrejött megállapodás alapján állt fel 1994-ben a Katonai Ordináriátus intézménye. A kormány a belügyminiszteren keresztül irányítja a rendőrséget. A belügyminiszter szabályozza a rendőrség tevékenységét, ellenőrzi és felügyeli a testület működését.² Magyarország Alaptörvényében olvashatjuk, hogy a keresztény európai értékek képviselője, valamint a kereszténység nemzetmegtartó szerepe hagyományos értékeink részét képezik.³ Az állam szerepvállalása sarkalatos pontja a lelkipásztori szolgálat létrehozásának, mivel a finanszírozás költségvetési indikációjának kialakítása meghatározza a lelkipásztori szolgálat nagyságát és területi működését.

Fontos a megfelelő nagyságú költségvetési keret kialakítása, hiszen csak így biztosítható a lelkipásztori szolgálat országos jelenléte. Felmerül a kérdés, hogy az effektíve stagnáló gazdasági környezetben miért éppen egy lelkipásztori szolgálat felállítására költse az állam a pénzügyi forrásokat.

Vizsgáljuk meg, hogy a rendőrség működésében melyek azok a lényeges irányelvek, amelyek megteremtik és akár növelhetik a lakosság biztonságérzetét.

- Bűnügyi szempontból a halálos és erőszakos jellegű bűncselekmények számának csökkentése, és a bekövetkezett bűncselekmények felderítési mutatóinak növelése.
- Közlekedésrendészeti szempontból a halálos kimenetelű közúti közlekedési balesetek számának csökkentése, valamint a rendőri jelenlét fokozásával a balesetek megelőzése.

² Rendvédelmi szervek és a büntetés végrehajtás. Ki irányítja a rendőrséget? (In: <http://www.kormany.hu/hu/mo/rendvedelem/rendvedelmi-szervek-es-a-buntt> letöltés ideje: 2013.08.21.)

³ Magyarország Alaptörvénye. Nemzeti hitvallás. (In: http://www.keh.hu/magyarorszag_alaptorvenye/1515-Magyarorszag_Alaptorvenye letöltés ideje: 2013.08.21.)

- Közrendvédelmi szempontból a garázda cselekmények és a lakosság biztonságérzetének szempontjából fontos megbotránkozást keltő közterületi magatartásokból eredő cselekmények számának csökkentése, valamint a klasszikus értelemben vett egyenruhás jelenlét közterületi órák számának növelése.
- Igazgatásrendészeti szempontból a szabálysértési eljárások, valamint a rendészeti kérelmek gyors és szakszerű lefolytatásának és végrehajtásának növelése.

A felvázolt szakmai szempontok és irányelvek együttesen alkotják a rendőrség működési egységét. Ennek a működési egységnek részét képezik a rendőrök. A rendőr a mindennapi munkája során a kialakult helyzet függvényében, előre megfontolt, vagy hirtelen döntések meghozatalára kényszerül. Ezek a döntések a nyomozati, vizsgálati, bűnmegelőzési, közlekedésrendészeti és közrendvédelmi eredményesség mozgatórugói. A rendőr akkor képes a jogszabályi háttér figyelembevételével megfelelő döntéseket hozni, ha képes elemezni és értékelni a rendelkezésére álló információkat. A rendőrségi munka legfontosabb irányelvei között kell megemlíteni két fontos szempontot. *Az egyik szempont, hogy a lakosság egy határozott, de állampolgár központú rendőrséget lásson.* A másik szempont, hogy a rendőrség tudására jutott bűncselekmények és szabálysértések felderítése a lehető legrövidebb időn belül biztosítva legyen, hiszen a jogi normákat elvető elkövetők kézre kerítése a lakosság biztonságérzetének és az állam működésének fontos elemét képezi.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Magyarország állampolgárai, lakossága, vagy Magyarország területén tartózkodó külföldi személyek. Akárhogy is nevezzük ezeket az embereket, egy tényező közös bennük. Olyan emberek alkotják ezt a közösséget, akik már kerültek, vagy kerülni fognak valamilyen formában bekövetkező kontaktusba magyar rendőrrel. Szándékosan fogalmaztam úgy, hogy kontaktusba és nem úgy, hogy intézkedés alá. A rendőri munka szerteágazóságából következően nem csak rendőri intézkedés során kerül kapcsolatba az ember a rendőrrel. Európa folyamatosan változik, és vele változnak a területén élő emberek. A lakóhely szabad megválasztása, a nyelvi különbségek áthidalhatósága következtében egy multikulturális társadalmi rendszer kezd kialakulni. Ezek a változások kihatással vannak Magyarország lakosságára, a területén élő emberek szokásaira és kultúrájára. Nagymértékben változnak a közösségi életterek, ezáltal átalakul az emberek gondolkodásmódja is. A fejlesztések és az innovációs kutatások hatására a közösségi rendészeti szemlélet alakulásával, a technikai és személyi eszközök modernizálásával Magyarország Rendőrsége képes volt felzárkózni a fejlettebb európai országok rendészeti szervei mögé.

Az emberek többsége előítéletekkel gondolkodik és vélekedik a rendőrségről. Ezek az előítéletek hátráltatják vagy megakadályozzák őket abban, hogy észrevegyék az embert az egyenruha mögött. Nem minden esetben veszik tudomásul, hogy a rendőr is ember, aki gondolkodik, negatív vagy pozitív érzéseket él meg. Mindezekkel ellentétben a rendőrnek segítséget kell nyújtani a jogkövető embereknek, és meg kell óvni őket a jogellenes cselekményeket elkövető személyekkel szemben, történjen ez a védelem akár a személy, akár a vagyontárgyak védelmében. *Hogy ez a védelem szakszerűen, jogszerűen és a közösségi értékszempontok hozzáadásával történjen, meg kell teremteni a lehetőségét, hogy a rendőr, mint ember képes legyen feldolgozni a személyiségét, érzelmeit és gondolatait ért külső behatásokat.*

A tanulmány bemutatta, hogy a krízis és a stressz milyen hatásokkal mutatkozik meg a rendőr mindennapi munkájában, és az milyen formában változtatja meg a rendőr személyiségét, gondolkodását és érzelmeit. Ezek a lelki és erkölcsi eredetű változások kihatást gyakorolnak a rendőr munkájára, az állampolgárokhoz való viszonyára, intézkedéseinek hatékonyságára. Bemutatásra került, hogy a rendőr magánéleti problémái negatív hatást gyakorolhatnak a szolgálati feladatok ellátására.

Elemzés tárgyává került, hogy a pszichológia, mint tudományterület milyen lehetőségekkel rendelkezik a rendőrök lelki és erkölcsi problémáinak időbeni felismerésére és kezelésére. *Megállapításra került, hogy az előzetes és az időszaki*

kos pszichológiai vizsgálatok nem minden esetben tudják felfedni és azonosítani a rendőr személyiségében, lelki és erkölcsi értékszéméletében felhalmozódó negatív változásokat.

További vizsgálatok szükségesek azon tudományos elgondolások kiterjesztésére, hogy melyek azok a társterületek és koncepciók, amelyek felhasználásával a pszichológia nagyobb hatékonysági rátát képes elérni. A pszichológia, mint a lelki étellel, lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány feladata, hogy az általa használt elméleti és gyakorlati mechanizmusok használatával feltárja a lelki jelenségek kiváltó okait, lefolyásuk törvényszerűségeit, és vizsgálja az egyén lelki megnyilvánulásainak sajátosságait és fejlődését.⁴ A pszichológia tudományterülete elsősorban tesztek és mérési adatok felhasználásával vizsgálja és méri az egyén alkalmasságát. Azonban az egyén, esetünkben a rendőr nem minden esetben őszinte a vizsgálatot végző pszichológussal, és a munkája megtartása céljából hamis vagy elferdített adatokat és tényeket szolgáltat a szakember számára. Ezért a pszichológus, vagy a pszichológiai eljárások nem minden esetben képesek kiszűrni a rendőr lelki és erkölcsi hatásmechanizmusában történt vagy történő negatív változásokat. *A rendőr személyisége a rendészeti pályára való lépéstől kezdődően változásokon megy keresztül.* Ez a változás pozitív értelemben nagyobb toleranciát, teljesítőképességet, önbizalmat, határozottságot és kommunikációkészségbeli fejlődést jelenthet, még negatív értelemben bizonytalanságot, kiüresedést, kiégést, bizonytalanságot, indokolatlan agresszív magatartást, korrupcióra való hajlamot jelenthet.

A demokratikus alapokon nyugvó társadalmak vezetői kiemelt figyelmet fordítanak a társadalom tagjainak biztonságára, a gazdasági növekedés és jólét fenntartására. Ezek a relatív egyszerű meghatározások azért fontosak, mivel a társadalmakban élő emberek igénylik a biztonsági környezet megteremtését és fenntartását. A biztonság megteremtése a mindenkori, a nép által választott kormányzat feladata. *A biztonság igénye az egyik legalapvetőbb emberi szükséglet.* A biztonság szintjei: egyének, csoportok, kisebbségek, nemzetek, államok, régiók és a nemzetközi rendszer biztonsága. A biztonság olyan állapot, ahol kizárható, vagy megbízhatóan kezelhetőek a fenyegetések.⁵ A humánbiztonság megteremtésének egyik alapköve a rendőrség. A rendőrség a törvény erejénél fogva törekszik a lakosság biztonságérzetének javításán. A rendőrség „Szolgálunk és védünk” jelmondatában kiemelt figyelmet és területet kap a „védünk” megfogalmazás. A rendőrség védi a jogkövető állampolgárokat a jogellenes cselekményeket elkövető személyekkel szemben. Azonban fel kell tenni a kérdést, hogy a rendőrt ki és hogyan védi meg a felmerülő veszélyekkel szemben.

A rendőrök testi épségének védelme megvalósul fejlettebb és nagyobb biztonságot nyújtó és az önvédelemi képességet növelő eszközökkel. A rendőri munkát segítő szellemi gondolkodásmód és logikai látásmód fejlesztése ez által védelme biztosítva van (ön)képzések és oktatások által. A rendőrök lelkének és erkölcsi identitásának a védelme a katolikus lelkipásztori szolgálat létrehozásával válhat biztosítottá.

5. BEFEJEZÉS

A mai változó társadalmi közegben nagyon fontos, hogy olyan nemes elgondolásokat és célokat fogalmazzunk meg, amelyek képesek változtatni az örök érvényűnek tartott társadalmi sémákon. A modern generációs szemlélet megkívánja, hogy a klasszikus értelemben vett életfilozófiai tézisek alakulásának hatására az állam egyes szervezeti elemeiben is szemléletmódbeli változások kezdődjenek. Vannak olyan állami szereplők, amelyek más globális szervezet szabályozási rendszerébe történő integráció folyamatoként kerültek átalakításra.⁶ A vallás (ezáltal az egyház) és a rendőrség kapcsolati rendszere jelen helyzetben is formálódik. A formálódás és az útkeresés időszakában meg kell vizsgálni minden le-

⁴ FURNHAM, Adrian: Pszichológia – 50 fogalom, amit ismerni kell. Ventus Libro Kiadó, Bp, 2010. –pp 25-32.

⁵ HEGEDŰS, Henrik: A biztonság fogalmának tágabb és szűkebb értelmezése a humánbiztonság, avagy egy konferencia tanulságai. Hadtudományi Szemle. 2009. évi 1. szám. –p 66.

⁶ Ilyen globális szervezet a NATO, amelyhez történő csatlakozásunkat követően egy egységesített szervezeti struktúrába tagozódott be a Magyar Honvédség. A magyar honvédelem ezáltal szabályozási és formai struktúrájában egységes képet alkot a NATO többi tagállamnak hadseregeivel.

hetséges kutatási irányvonalat és jogszabályi háttérrel, hiszen ezek az irányvonalak és jogszabályi hátterek határozzák meg egy jövőbeni rendőrségi lelkipásztori szolgálat szervezetének strukturális alapjait.

Elengedhetetlen feladat, hogy rátaláljunk a rendőrök lelki támogatásának és erkölcsi megerősítésének eme új módjára. A rendőrség teljes személyi állománya körében végzett kérdőíves kutatás eredménye bebizonyította, hogy a rendőrök szükségét érzik egy vallási alapokon nyugvó, egyházi támogatást élvező rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozásának.

Kulcsszavak: katolikus lelkipásztori szolgálat, katolikus vallás, lelki és erkölcsi problémák, rendőrség, Katonai Ordinariátus.

Keywords: catholic pastoral care, catholic religion, emotional and moral issues, police, Military Ordinariate.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BILKEI, Pál: Kiszűrhetetlen a rendőrök öngyilkossági hajlama – szigorú pszichikai teszt a rendőrnek jelentkezőknél.
- (In: <http://pszichologuskepzo.hu/oktatas/oktatok/bilkei-pal.html> letöltés ideje: 2013.08.10.)
- CZIBULKA, Zoltán: Összefoglalás és módszertani megjegyzések. In: Népszámlálás 2001. 5. Vallás, felekezet. KSH, Bp. 2002. -pp 7-10.
- CSATAI, Tamás rendőr orvos ezredes, Egyre stresszesebb a rendőri munka – Egy csapatban játszanak.
- (In: http://www.stresszdoktor.hu/Egyre_stresszesebb_a_rendori_munka.html letöltés ideje: 2013.08.08.)
- FEKETE, Gy. Attila: Adrian Monk nem lehetne rendőr Magyarországon. Népszabadság Online, 2013. április 19.
- (In: http://nol.hu/belfold/20130419-ki_alkalmas_rendornek_?ref=ss0 letöltés ideje: 2013.07.16.)
- FINSZTER, Géza: A rendészeti stratégia alkotmányos alapjai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XI. szám. Pécs. 2011. -p. 7.
- FURNHAM, Adrian: Pszichológia – 50 fogalom, amit ismerni kell. Ventus Libro Kiadó, Bp, 2010. -pp 25-32.
- HEGEDŰS, Henrik: A biztonság fogalmának tágabb és szűkebb értelmezése a humánbiztonság, avagy egy konferencia tanulságai. Hadtudományi Szemle. 2009. évi 1. szám. -p 66.
- KATONA, Géza: A kriminálpolitikai és a rendészettudományi fogalomrendszer analízise, az egységes fogalomhasználat biztosítása. A Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa. Budapest. 2008. -p. 27.
- RÉVÉSZNÉ, dr. Markovics Zita: Gyakorlati kríziskommunikáció az MH 5. Bocskai István lövészdandárnál. Honvédségi Szemle, 2013/2. szám, -p 30.
- UJHÁZI, Lóránd: Developments and modifications in the legislation of catholic military chaplaincy. AARMS. 2012. 11. sz. 2. sz. -pp. 295-313.
- Egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet 22. § (1) Magyar Közlöny, 2009. évi 153. szám.